

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ”
(для бакалаврів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено професором кафедри загальної та практичної психології
О. І. Бондарчук

Затверджено на засіданні кафедри загальної та практичної психології
(протокол № 9 від 04.06.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Бондарчук О. І. Навчальна програма дисципліни “Загальна психологія”
(для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 14 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Загальна психологія”, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підвищення ефективності професійної підготовки і діяльності у сучасних умовах потребує високого рівня психолого-педагогічної компетентності фахівців, що і зумовлює необхідність вивчення дисципліни “Основи психології і педагогіки”.

Мета курсу — ознайомити студентів із загальними закономірностями і механізмами психічної діяльності. При цьому основними завданнями курсу є: 1) формування знань про психологічні закономірності і механізми виникнення, функціонування і розвитку психіки; 2) розвиток умінь і навичок правильно і науково обґрунтовано пояснювати психологічні факти, будь-які прояви особистості людини.

У результаті вивчення дисципліни слухач повинен *знати*:

- предмет і завдання загальної психології;
- методологічні принципи і методи дослідження психіки;
- сутність і специфіку психічного відображення дійсності;
- рівні розвитку і форми прояву психіки;
- зміст, психологічні механізми і умови становлення і розвитку свідомості та самосвідомості людини;
- характеристику неусвідомлюваних психічних явищ;
- сутність, структуру та психологічні властивості особистості як системної якості індивіда;
- зміст, основні характеристики та умови розвитку когнітивної, регулятивної афективної сфер особистості;
- індивідуально-типологічні особливості особистості (темперамент, характер, здібності) та можливості впливу на їх розвиток;
- зміст, структуру і види діяльності та поведінки як психологічних феноменів тощо;

уміти:

- організовувати дослідження психічних явищ відповідно до методологічних принципів психології;
- застосовувати адекватні методи дослідження психіки;
- проводити науково обґрунтований аналіз психологічних фактів;
- пояснювати психологічний зміст та механізми становлення і розвитку різних форм прояву психіки (психічних процесів, станів і властивостей особистості, свідомих і неусвідомлюваних психічних явищ);

- аналізувати психологічний зміст, структуру, психологічні механізми і умови розвитку особистості та окремих її складових;
- застосовувати набуті знання для аналізу психологічної сутності різних проявів поведінки і діяльності особистості тощо.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1 2	Змістовий модуль I. Вступ до загальної психології Психологія як наука. Предмет і завдання психології Виникнення і розвиток психіки
3 4 5 6 7	Змістовий модуль II. Особистість як категорія загальної психології Зміст і структура особистості Самосвідомість особистості Мотиваційна сфера особистості Психічні процеси і стани особистості Індивідуально-типологічні властивості особистості
8 9	Змістовий модуль III. Особистість у діяльності та спілкуванні Діяльність як умова розвитку особистості Спілкування як умова розвитку особистості
Разом годин: 540	

ЗМІСТ
дисципліни
“ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ”

Змістовий модуль I. Вступ до загальної психології

Тема 1. Психологія як наука. Предмет і завдання психології

Психологія як наука про закономірності виникнення і функціонування психіки. Місце психології в системі наук про людину. Основні напрями психологічної науки: психоаналіз, гуманістична психологія, біхевіоризм, когнітивна психологія, трансперсональна психологія та ін.

Методологічні принципи психології: принцип детермінізму, єдності свідомості і діяльності, розвитку, об'єктивності, системного підходу та їх втілення в методах психології. Основні методи психології: спостереження і експеримент. Допоміжні методи психології: опитування (анкетування і інтерв'ю), тестування, вивчення продуктів діяльності. Проблема надійності і валідності результатів психологічного дослідження.

Література [3; 7; 8; 11–13; 20–25; 27–30; 38; 40]

Тема 2. Виникнення і розвиток психіки

Форми відображення дійсності: фізична, біологічна, психічна. Психіка як функція високоорганізованої матерії. Взаємозв'язок психіки з нервовою системою. Функціональна асиметрія великих півкуль головного мозку. Рефлекс як основна форма взаємодії організму із середовищем. Умовні і безумовні рефлекси.

Розвиток психіки у філогенезі: елементарна чутливість, предметно-перцептивний рівень, інтелект. Взаємозв'язок рівня розвитку психіки і форм поведінки тварин. Свідомість як вищий рівень розвитку психіки: зміст і умови виникнення. Відмінності між психікою тварин і свідомістю людини. Структура свідомості. Свідоме і несвідоме. Неусвідомлювані психічні явища: передсвідоме, підсвідоме, надсвідоме.

Форми прояву психіки: психічні процеси, психічні стани, психічні властивості особистості.

Література [3; 7; 8; 11–13; 20–25; 27–30; 38; 40]

Змістовий модуль II. Особистість як категорія загальної психології

Тема 3. Зміст і структура особистості

Поняття про особистість. Індивід, особистість, індивідуальність, суб'єкт як характеристики людини. Психологічна специфіка особистості: усталеність, цілісність, активність. Структура особистості. Рухливі сили розвитку особистості: різні психологічні підходи.

Література [1; 4–7; 12; 13; 15; 17; 18; 20; 24; 26; 28; 31; 33; 37; 38]

Тема 4. Самосвідомість особистості

Самосвідомість особистості: зміст і структура. “Я-концепція” особистості. “Я-образ” як сукупність уявлень особистості про себе. Самооцінка і рівень домагань як центральні характеристики самосвідомості особистості. Механізми та шляхи розвитку самосвідомості.

Література [1; 4–7; 12; 13; 15; 17; 18; 20; 24; 26; 28; 31; 33; 37; 38]

Тема 5. Мотиваційна сфера особистості

Мотиваційна сфера особистості. Потреби і мотиви. Мотивація. Спрямованість особистості: зміст, види, форми прояву.

Умови розвитку мотивації особистості.

Література [1; 4–7; 12; 13; 15; 17; 18; 20; 24; 26; 28; 31; 33; 37; 38]

Тема 6. Психічні процеси і стани особистості

Загальна характеристика когнітивної сфери особистості. Увага і її характеристики. Види уваги. Можливості управління увагою.

Чуттєві форми пізнання дійсності: відчуття і сприйняття. Види і властивості відчуттів. Сприйняття і його характеристики. Апперцепція. Спостереження як цілеспрямоване сприйняття. Умови розвитку чуттєвих форм пізнання дійсності.

Пам'ять і її види. Процеси пам'яті. Умови підвищення продуктивності пам'яті.

Логічні форми пізнання дійсності: мислення і уява. Властивості мислення. Операції і види мислення. Засоби активізації мислення. Уява: зміст і види. Прийоми створення нових образів уяви. Уява і творчість. Умови розвитку уяви.

Емоційно-вольова сфера особистості. Емоції і почуття. Види почуттів. Емоційна культура особистості: зміст і умови розвитку. Воля

як психічний процес. Структура вольового акту. Вольові якості особистості і їх розвиток. Локус контролю.

Психічні стани особистості: зміст і види. Настрій, афект, стрес. Умови саморегуляції психічних станів.

Література [7; 10; 13; 20; 24; 28–32]

Тема 7. Індивідуально-типологічні властивості особистості

Особливості поведінки особистості: темперамент і характер. Темперамент як динамічний бік поведінки: зміст і основні теорії. Типи темпераменту. Вплив темпераменту на успішність навчання і діяльності. Індивідуальний стиль діяльності. Темперамент і характер. Структура характеру. Риси характеру. Акцентуації характеру. Формування і самовиховання характеру.

Здібності як умова успішного здійснення діяльності. Природні передумови формування здібностей (задатки). Види здібностей. Рівні розвитку здібностей. Обдарованість, талант, геніальність. Психологічні умови формування і розвитку здібностей.

Література [1; 4–7; 12; 13; 15; 17; 18; 20; 24; 26; 28; 31; 33; 37; 38]

Змістовий модуль III. Особистість у діяльності та спілкуванні

Тема 8. Діяльність як умова розвитку особистості

Діяльність як цілеспрямована і усвідомлена активність особистості. Структура діяльності: цілі, мотиви, дії. Дії і операції. Складові і засоби дій. Уміння й навички. Види діяльності: праця, спілкування, гра.

Література [1; 4–7; 12; 13; 15; 17; 18; 20; 24; 26; 28; 31; 33; 37–39]

Тема 9. Спілкування як умова розвитку особистості

Спілкування як умова формування особистості. Структура спілкування: комунікація, інтеракція, перцепція. Спілкування як обмін вербальною і невербальною інформацією. Спілкування як міжособистісна взаємодія. Взаємодія людей у соціальних групах. Види груп. Групові феномени: конформізм, “зсув ризику”, лідерство. Спілкування як сприймання людьми один одного. Ефекти сприймання.

Психологічні механізми впливу у процесі спілкування: переконання, психічне зараження, навіювання, наслідування. Умови підвищення ефективності спілкування. Формування атракції.

Література [1; 4–7; 12; 13; 15; 17; 18; 20; 24; 26; 28; 31; 33; 37–39]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Становлення предмета психології на різних етапах його розвитку.
2. Основні напрямки психологічної науки.
3. Функції психіки.
4. Основні форми прояву психіки та їх взаємозв'язок.
5. Методологічні принципи дослідження психіки.
6. Етапи психологічного дослідження.
7. Метод спостереження і особливості його використання у психологічному дослідженні.
8. Експеримент як метод психології.
9. Опитування як метод психологічного дослідження.
10. Основні правила і вимоги до використання тестів у психології.
11. Метод вивчення продуктів діяльності.
12. Передумови розвитку психіки.
13. Взаємозв'язок рівня розвитку психіки і форм поведінки тварин.
14. Рушійні сили розвитку особистості.
15. Спрямованість як головний компонент особистості.
16. Діяльність та її структура.
17. Формування навичок і вмінь у діяльності.
18. Психологічна характеристика основних видів діяльності.
19. Увага: фізіологічні основи, види і властивості.
20. Роль уваги у процесі діяльності. Шляхи підтримки у процесі трудової діяльності.
21. Сутність і закономірності чуттєвого пізнання дійсності.
22. Властивості відчуттів.
23. Властивості сприйняття.
24. Характеристики процесів пам'яті.
25. Умови підвищення ефективності пам'яті.
26. Форми і операції мислення.
27. Мислення як процес розв'язання задач.
28. Індивідуальні особливості розумової діяльності.
29. Мислення і мовлення.
30. Прийоми створення образів уяви.
31. Уява і творча діяльність людини.
32. Емоції і почуття.
33. Почуття і особистість.
34. Природа і сутність поняття "воля".
35. Вольові якості особистості і їх формування.

36. Типи темпераменту і їх характеристики.
37. Темперамент і характер.
38. Умови формування характеру.
39. Задатки і здібності.
40. Формування й розвиток здібностей.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Загальна психологія як наука. Предмет і завдання загальної психології.
2. Основні напрями розвитку психології та їх стисла характеристика.
3. Місце загальної психології в системі психологічних наук.
4. Методологічні принципи загальної психології.
5. Принцип детермінізму у психології.
6. Принцип системності в загальній психології.
7. Принцип єдності свідомості і діяльності.
8. Принцип розвитку в загальній психології.
9. Загальна характеристика методів психології.
10. Загальні вимоги до організації і проведення психологічного дослідження.
11. Спостереження як метод психології. Можливості використання спостереження в роботі психолога.
12. Принципи наукового спостереження психічних явищ.
13. Експеримент і його використання в діяльності психолога.
14. Переваги і проблеми експериментального дослідження психіки.
15. Інтерв'ю як метод вивчення психіки.
16. Вимоги до проведення інтерв'ю.
17. Анкетування і його використання в діяльності психолога.
18. Вимоги до складання анкет.
19. Тестування як метод вивчення психіки.
20. Вимоги до проведення тестування.
21. Вивчення продуктів діяльності як метод психології.
22. Контент-аналіз як метод вивчення документації.
23. Проективні методи дослідження психіки.
24. Загальна характеристика методів обробки даних.
25. Специфіка психічного відображення дійсності.
26. Функції психіки.
27. Розвиток психіки у філогенезі.

28. Рівні розвитку психіки і форми поведінки тварин.
29. Виникнення і розвиток свідомості.
30. Свідоме і несвідоме.
31. Самосвідомість особистості: зміст і структура.
32. Механізми розвитку самосвідомості.
33. Самооцінка і рівень домагань як характеристики самосвідомості.
34. Методи дослідження самооцінки і рівня домагань.
35. “Я-концепція” як настановлення особистості. Модальності “Я”.
36. Вплив “Я-концепції” на можливість самореалізації особистості.
37. Співвідношення понять “індивід”, “особистість”, “індивідуальність”.
38. Поняття про особистість у психології.
39. Структура особистості.
40. Біологічне і соціальне у структурі особистості.
41. Стадії становлення особистості.
42. Методи вивчення особистості.
43. Рушійні сили формування і розвитку особистості.
44. Діяльність як умова розвитку особистості.
45. Активність і діяльність: порівняльний аналіз.
46. Основні види діяльності і їх характеристика.
47. Структура діяльності.
48. Види дій. Дії і операції.
49. Спілкування як умова розвитку особистості.
50. Структура спілкування.
51. Спілкування як комунікація. Вербальне і невербальне спілкування.
52. Спілкування як інтеракція.
53. Спілкування як перцепція.
54. Особливості спілкування у групах. Види та рівні розвитку груп.
55. Особистість у системі міжособистісних стосунків у групі.
56. Формування навичок і вмінь у діяльності.
57. Основні форми прояву психіки і їх взаємозв'язок.
58. Загальна характеристика пізнавальних процесів.
59. Відчуття як пізнавальний процес.
60. Властивості відчуттів.
61. Види відчуттів.
62. Сприймання як пізнавальний процес.
63. Умови розвитку чуттєвих форм пізнання дієності.
64. Мислення як пізнавальний процес.
65. Мислення як процес розв'язання задач.

66. Засоби активізації мислення.
67. Мислення і мовлення.
68. Уява як специфічний пізнавальний процес.
69. Уява і творчість.
70. Пам'ять як психічний процес.
71. Умови підвищення ефективності пам'яті.
72. Увага і її властивості.
73. Можливості керування увагою.
74. Емоції і почуття.
75. Засоби керування емоціями.
76. Воля як регуляція психічної активності людини.
77. Структура вольового акту.
78. Вольові якості особистості та їх розвиток.
79. Типи темпераменту та їх характеристика.
80. Темперамент і продуктивність діяльності людини.
81. Здібності і їх вплив на успішність діяльності.
82. Загальні і спеціальні здібності і їх характеристика.
83. Умови розвитку здібностей.
84. Спрямованість як провідний компонент особистості.
85. Мотив і мотивація.
86. Потреби як джерело активності особистості. Види потреб.
87. Загальна характеристика психічних станів.
88. Стрес і шляхи його подолання.
89. Характер: сутність і структура.
90. Темперамент і характер.
91. Умови становлення і розвитку характеру.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Бондарчук О. І., Туриніна О. Л.* Загальна психологія. — К.: Логос, 2004. — 140 с.
2. *Гамезо М. В., Домашенко И. А.* Атлас по психологии: Информ.-метод. пособие к курсу “Психология человека”. — М.: Пед. общество России, 2001. — 367 с.
3. *Гиппенрейтер Ю. Б.* Введение в общую психологию. — М.: ЧеРо, “Юрайт”, 2001. — 336 с.
4. *Грановская Р. М.* Элементы практической психологии. — СПб.: Питер, 2004.

5. *Максименко С. Д.* Загальна психологія. — Вінниця: Нова книга, 2004. — 701 с.

Додаткова

6. *Асмолов А. Г.* Психология личности. — М.: Изд-во МГУ, 1990. — 367 с
7. *Ананьев Б. Г.* О проблемах современного человекознания. — 2-е изд. — СПб: Питер, 2001. — 263 с.
8. *Анастаси А., Урбина С.* Психологическое тестирование. — СПб: Питер, 2001.
9. *Асмолов А. Г.* По ту сторону сознания: методологические проблемы неклассической психологии: Учеб. пособие. — М.: Смысл, 2002. — 480 с.
10. *Бурлачук Л. Ф.* Словарь-справочник по психодиагностике. — 3-е изд. — СПб.: Питер, 2007. — 688 с.
11. *Горбатов Д. С.* Практикум по психологическому исследованию. — М.: Изд. дом “БАХРАХ”, 2006. — 172 с.
12. *Гриншпун И. Б.* Введение в психологию: Учеб. пособие. — М.: Междунар. пед. акад., 1994. — 152 с.
13. *Еникеев М. И.* Общая и социальная психология: Энциклопедия. — М.: ПРИОР, 2002. — 560 с.
14. *Загальна психологія: Навч. посіб. / О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук та ін.* — К.: А. П. Н., 1999. — 461 с.
15. *Изард К. Э.* Психология эмоций: Пер. с англ. — СПб.: Питер, 2000. — 464 с.
16. *Ильин Е. П.* Мотивация и мотивы. — СПб.: Питер, 2001 — 512 с.
17. *Ильин Е. П.* Психология воли. — СПб.: Питер, 200. — 512 с
18. *Кон И. С.* В поисках себя: личность и ее самосознание. — М.: Политиздат, 1984. — 335 с.
19. *Костюк Г. С.* Избранные психологические труды. — М.: Педагогика, 1988. — 301 с.
20. *Крыжановская Л. М.* Психология мышления: Монография. — М.: Психолог, 1996. — - 344 с.
21. *Краткий психологический словарь / Под общ. ред А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского.* — М.: Политиздат, 1985. — 431 с.
22. *Леонтьев А. Н.* Избранные психологические произведения: В 2 т. — М.: Педагогика, 1983. — Т. 1. — 311 с.; Т. 2 — 318 с.
23. *Ломов Б. Ф.* Системность в психологии: Избр. психол. тр. — М.: Ин-т практ. психологии; Воронеж: МОДЭК, 1996. — 384 с.

24. *Лурия А. Р.* Язык и сознание. — 2-е изд. — М.: Изд-во МГУ, 1998. — 127 с.
25. *Маклаков А. Г.* Общая психология: Учеб. для вузов. — СПб.: Питер, 2006. — 583 с.
26. *Максименко С. Д.* Розвиток психіки в онтогенезі: У 2 т. — К.: Форум, 2002. — Т.1. — 319 с.; Т.2. — 335 с.
27. *Мерлин В. С.* Психология индивидуальности: Избр. психол. тр. — М.: Ин-т практ. психологии; Воронеж: МОДЭК, 1996. — 446 с.
28. *М'ясоїд П.* Задачі з курсу загальної психології: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 1998. — 184 с.
29. *Немов Р. С.* Психология: В 3 кн. — 2-е изд. — М.: Просвещение; Владос, 1995. — Кн. 1. — 576 с.
30. *Общая психология: Учебник* / Ред. С. Д. Максименко. — М.: Рефл.-бук; К.: Ваклер, 1999. — 542 с.
31. *Общая психология: Учеб. пособие* / Под ред. В. В. Богословского, А. Г. Ковалева, А. А. Степанова. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Просвещение, 1981. — 381 с.
32. *Основы психології: Підручник* / За ред. О. В. Киричука, В. А. Романця. — К.: Либідь, 1995. — 632 с.
33. *Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии* / Под ред. А. А. Крылова, С. А. Маничева. — СПб.: Питер, 2004. — 560 с.
34. *Психология личности в трудах отечественных психологов* / Сост. Л. В. Куликов. — СПб.: Питер, 2000. — 480 с.
35. *Рубинштейн С. Л.* Основы общей психологии. — СПб.: Питер, 2000. — 712 с.
36. *Семиченко В. А.* Психология эмоций: Модульный курс (лекции, практические занятия, занятия для самостоятельной работы для преподавателей и студентов). — К.: Магистр-S, 1999 — 128 с.
37. *Семиченко В. А.* Психические состояния: Модульный курс (лекции, практические занятия, занятия для самостоятельной работы для преподавателей и студентов). — К.: Магистр-S, 1999 — 128 с.
38. *Столин В. В.* Самосознание личности. — М.: Изд-во МГУ, 1983. — 286 с.
39. *Хьелл Л., Зиглер К.* Теории личности. — 3-е изд. — СПб.: Питер, 2007. — 607 с.
40. *Шадриков В. Д.* Психология деятельности и способности человека. — 2-е изд. — М.: Логос, 1996 — 320 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Загальна психологія”	4
Зміст дисципліни “Загальна психологія”	5
Теми контрольних робіт	8
Питання для самоконтролю.....	9
Список літератури.....	11

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. Г. Рогузько*
Комп’ютерне верстання *А. А. Кучерук*

Зам. № ВКЦ-4301

Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний.

Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідчення про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*